

Тетяна КРАВЦОВА

*к.т.н., доцент,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування,
НТУ «Дніпровська політехніка»*

Оксана ЛАЩЕНКО

*к.держ.упр., доцент,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування,
НТУ «Дніпровська політехніка»*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Війна, яка відбувається на території України, створює несприятливе середовище для ведення бізнесу та приносить соціальне зuboжіння населення.

У цих умовах виникає гостра необхідність у нових підходах до формування механізмів ефективної публічної політики як у сфері державного управління, так і в економіці. Пріоритетною стає соціальна згуртованість, як стан суспільства, за якого різні соціальні групи в межах країни, об'єднані спільними цінностями, демонструють здатність до співпраці, що створює можливості для перемоги та відродження.

Важливим апробованим та ефективним інструментом, який об'єднує та активізує соціальні групи до співпраці і може забезпечувати соціальну згуртованість, є концепція соціальної відповідальності бізнесу. Як обов'язковий елемент у досягненні перемоги нашої країни над російськими окупантами та недопущенні соціальні кризи, соціальна відповідальність бізнесу відіграє фундаментальну роль у забезпеченні сталого економічного відродження.

Соціальна відповідальність бізнесу (або корпоративна соціальна відповідальність, далі – СВБ) – це ведення бізнесу з урахуванням потреб власного персоналу, власників, потенційних інвесторів, бізнес-партнерів, конкурентів, місцевих громад, навколишнього природного середовища, споживачів, державних структур тощо. У цілому СВБ – діяльність, спрямована на поліпшення якості життя окремого індивіда, громади, суспільства [1].

У стратегії «Європа-2020», як і в більшості програмних документів Європейського Союзу, СВБ розглядається як аналог поняття «соціальна відповідальність бізнесу», яка визначається як добровільні зобов'язання підприємницьких структур, що виходять за межі чинних законодавчих норм, нести відповідальність за результати своєї діяльності не лише в економічній, але й у соціальній та екологічній сферах. Ця відповідальність поширюється на значне коло зацікавлених осіб – власників, працівників компанії, місцеве населення і суспільство загалом [2].

Основними віхами в розвитку СВБ в Україні стали:

- створення Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності (2005);
- затвердження Концепції Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу (2011);
- розробка планів щодо стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу (2013);
- ухвалення Концепції реалізації державної політики у сфері соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року (2020) [3].

На сьогодні СВБ розглядається як активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством та виявляється в участі компанії у вирішенні найгостріших соціальних проблем громади та суспільства. Це своєрідний суспільний договір між бізнесом, владою та суспільством, головна мета якого полягає у сприянні благу всього суспільства [2].

Сьогодні соціальна відповідальність розглядається з двох боків:

- як відповідальність бізнесу перед своїми працівниками (спрямована на внутрішнє середовище);
- як відповідальність компаній перед суспільством (спрямована на зовнішнє середовище) [3].

Формою прояву соціальної відповідальності бізнесу перед своїми працівниками є:

- гідна оплата праці, зростання якої залежить від збільшення продуктивності праці, участь працівників у прибутках;
- створення сприятливих для роботи умов праці;
- залучення працівників до управління компанією;
- дотримання прав працівників та свободи діяльності професійних спілок;
- створення умов для навчання кадрів;
- надання працівникам додаткових соціальних послуг у сфері охорони здоров'я, організації дозвілля та відпочинку;
- формування сприятливого психологічного клімату в колективі та ін. [3].

В умовах воєнного стану забезпечення компаніями сприятливого середовища для працівників полягає в такому:

- забезпечити безпеку власного персоналу шляхом повного або часткового переміщення бізнесу на більш спокійну територію, створення умов для роботи працівників на відстані, відправлення частини персоналу в оплачувану відпустку, проведення вивезення сімей співробітників з гарячих точок у безпечні регіони (доцільно оплатити переїзду та вартість житла на певний час тощо);
- забезпечити комунікацію вищого керівництва зі співробітниками, що полягає в постійному донесенні інформації до працівників про позицію компанії щодо наявного воєнного стану, про їх бачення шляхів розв'язання проблемних ситуацій, пропозицій та планів щодо їх вирішення або пом'якшення негативного впливу;
- забезпечити фінансову підтримку через надання кредитів, пільг, допомоги;

– забезпечити підтримку в разі звільнення шляхом виплати допомоги та наданні рекомендацій для подальшого успішного працевлаштування;

– забезпечити психологічну підтримку [1].

Зовнішня соціальна відповідальність бізнесу розглядається як його практична діяльність, спрямована на допомогу в подоланні екологічних, соціальних, економічних, етичних проблем суспільства. В умовах воєнного стану зовнішня соціальна відповідальність може проявлятися через соціальні інвестиції.

Соціальні інвестиції – це добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства. До соціальних інвестицій найбільш часто відносять: спонсорство й корпоративну благодійність, піклування, взаємодію з місцевим співтовариством, владними структурами, корпоративні партнерські програми [4].

Соціальні інвестиції можуть бути спрямовані на:

– відновлення інфраструктури населених пунктів (шкіл, дитячих садочків, лікарень тощо);

– гуманітарну допомогу (харчові продукти, речі, медикаменти тощо);

– надання консультацій, проведення навчання, перекваліфікації, сприяння в наданні психологічної підтримки та реабілітації мешканців;

– сприяння створенню єдиного координаційного центру з відновлення умов життя в населеному пункті;

– надання адресної і цільової допомоги [1].

Особливістю сучасного етапу розвитку СВБ є вплив воєнного стану на персонал та господарську діяльність. Український бізнес, який мислить стратегічно, розуміє важливість СВБ щодо партнерів, громад і суспільства загалом. Об'єднані зусилля трикутника «влада – суспільство – соціально-відповідальний бізнес» діяти у заданому векторі здатні забезпечити нашій державі перемогу.

Список використаних джерел

1. Безвух С. В. Соціальна відповідальність бізнесу в конфліктні часи. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 3. С. 123–129.

2. Клименко І. М. Теоретико-методологічний підхід до ролі соціальної відповідальності бізнесу в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 118–123.

3. Мекшун Л. М., Волкова А. М. Особливості сучасного етапу розвитку соціальної відповідальності бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 3 (27). С. 64–69.

4. Мельничук Л. С. Сутність та значення соціальних інвестицій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 11. С. 434–437.

Отримано редакційною колегією: 14.04.2022.